

499.

Na osnovu člana 7 i člana 112 stav 2 Zakona o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15) i člana 92 stav 1 Zakona o veterinarstvu („Službeni list CG”, br. 30/12, 48/15, 52/16 i 43/18), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede donijelo je

PROGRAM

MJERA BEZBJEDNOSTI I KVALITETA HRANE I HRANE ZA ŽIVOTINJE ZA 2024. GODINU

Ovim programom utvrđuju se mjere za praćenje bezbjednosti hrane i hrane za životinje na osnovu pojedinačnih monitoringa: prisutnosti rezidua nedozvoljenih supstanci, veterinarskih lijekova radi praćenja poštovanja karence, ostalih supstanci i kontaminanata životine sredine u živim životinjama, njihovim izlučevinama, tjelesnim tečnostima, tkivima, proizvodima životinjskog porijekla, hrani za životinje i vodi za napajanje životinja, upotrebe antimikrobnih sredstava, pesticida u hrani, prisutnosti nitrata u lisnatom povrću, mikrobioloških kriterijuma u hrani, bezbjednosti školjki, kontaminanata u hrani, akrilamida u određenim kategorijama hrane, supstanci čija je upotreba ograničena (trans masnih kisjelina, osim onih koje se prirodno pojavljuju u mastima životinjskog porijekla), nepoželjnih supstanci u hrani za životinje; kvaliteta i sadržaja soli u pekarskim proizvodima i proizvodima životinjskog porijekla; kvaliteta maslina i maslinovog ulja; kvaliteta meda; kvaliteta/sastava hrane i načina pružanja informacija potrošačima o hrani; prisutnosti genetski modifikovanog materijala u hrani i hrani za životinje, bezbjednosti predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom radi provjere usaglašenosti hrane, hrane za životinje i predmeta i materijala koji dolaze u kontakt s hranom sa propisanim zahtjevima bezbjednosti i kvaliteta.

Programom se utvrđuju vrste opasnosti u hrani, uslovi i način sprovođenja monitoringa, način uzimanja uzoraka, metode laboratorijskih ispitivanja, organi/organizacije koje sprovode monitoring, sredstva za finansiranje programa, mjere koje se preduzimaju u slučaju utvrđivanja prisutnosti opasnosti u hrani i hrani za životinje, drugi podaci od značaja za sprovođenje programa u prethodnom periodu i povezane aktivnosti i radnje u cilju utvrđivanja uzroka i porijekla neusaglašenosti.

Sredstva za sprovođenje Programa mjera bezbjednosti hrane i hrane za životinje za 2024. godinu obezbijedena su na izdatku 414-9 – Ostale usluge u iznosu od 400.500,00€ (opšti prihodi budžeta - Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove (organizacioni kod 41107), Program Poljoprivreda (programski kod 16 002, Potprogram Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi (programski kod 16 002 005), Aktivnost Monitoring bezbjednosti hrane (programski kod 16 002 005 002)).¹

Troškovi iskazani po pojedinim programima predstavljaju projektovane vrijednosti. U dostavljenom uzorku mogu se vršiti ispitivanja po jednom ili više programa.

Za izvršenje programa odgovoran je organ uprave nadležan za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove (u daljem tekstu: Uprava) i ovlašćena/e laboratorija/e.

Uprava može u toku izvršenja ovog programa, u skladu sa načelom predostrožnosti i analizom rizika, vršiti izmjenu namjene korišćenja sredstava i sredstva preusmjeravati sa jednog programa na drugi, do visine ukupnih sredstava.

1. Radi praćenja bezbjednosti i kvaliteta hrane i hrane za životinje sprovode se sljedeći programi:

Program 1	Program monitoringa rezidua u hrani životinjskog porijekla i hrani za životinje
Komponenta 1.1	Sistematsko praćenje i otkrivanje prisutnosti rezidua nedozvoljenih supstanci, veterinarskih lijekova radi praćenja poštovanja karence, ostalih supstanci i kontaminanata životine sredine u živim životinjama, njihovim izlučevinama, tjelesnim tečnostima, tkivima i proizvodima životinjskog porijekla, hrani za životinje i vodi za napajanje životinja u odobrenim objektima (domaća proizvodnja)
Komponenta 1.1.	Sistematsko praćenje i otkrivanje prisutnosti rezidua nedozvoljenih supstanci, veterinarskih lijekova radi praćenja poštovanja karence, ostalih supstanci i

	kontaminanata životine sredine pošiljki živih životinja, proizvoda životinjskog porijekla i hrani za životinje koja se uvozi u Crnu Goru
Program 2	Program monitoringa zoonoza uzročnika zoonoza i praćenja njihove otpornosti
Program 3	Program monitoringa rezidua sredstava za zaštitu bilja (pesticidi)
Program 4	Program monitoringa nitrata u lisnatom povrću
Program 5	Program monitoringa mikrobioloških kriterijuma u hrani
Komponenta 5.1	Kontrola mikrobioloških kriterijuma bezbjednosti hrane u fazi stavljanja na tržište
Komponenta 5.2	Kontrola mikrobioloških kriterijuma površina/opreme u ugostiteljskim i maloprodajnim objektima
Komponenta 5.3	Kontrola postupaka subjekata u poslovanju hranom u skladu sa propisanim kriterijumima higijene procesa u objektima za klanje za 2024.godinu
Komponenta 5.4	Oprema za uzorkovanje i dostavljanje uzoraka
Program 6	Program monitoringa bezbjednosti školjki
Komponenta 6.1	Kontrola morske vode
Komponenta 6.2	Kontrola <i>E. coli</i>
Komponenta 6.3	Kontrola biotoksina i kontaminanata
Predmet 7	Program monitoringa kontaminanata u hrani
Program 8	Program monitoringa prisutnosti/nivoa akrilamida u određenim kategorijama hrane
Program 9	Program monitoringa supstanci čija je upotreba ograničena - trans masnih kiselina, osim onih koje se prirodno pojavljuju u mastima životinjskog porijekla
Program 10	Program monitoringa nepoželjnih supstanci u hrani za životinje
Program 11	Program monitoringa kvaliteta i sadržaja soli u pekarskim i proizvodima životinjskog porijekla
Program 12	Program monitoringa kvaliteta maslina i maslinovog ulja
Program 13	Program monitoringa kvaliteta meda
Program 14	Program monitoringa kvaliteta/sastava hrane i načina pružanja informacija potrošačima o hrani
Program 15	Program monitoringa prisutnosti genetski modifikovanog materijala u hrani i hrani za životinje
Program 16	Program monitoringa predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom
Program 17	Tehnička i administrativna podrška implementaciji programa
Program 18	Hitne mjere

¹ Izvor: Uredba o uslovima, načinu i dinamici sprovođenja mjera agrarne politike za 2024. godinu

PROGRAM 1

PROGRAM MONITORINGA REZIDUA U HRANI ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA I HRANI ZA ŽIVOTINJE

Cilj: Radi zaštite javnog zdravlja vrši se sistematsko praćenje i otkrivanje prisutnosti rezidua nedozvoljenih supstanci i veterinarskih lijekova radi praćenja poštovanja karence i pravilne upotrebe, pesticida i kontaminanata životine sredine u živim životinjama, njihovim izlučevinama, tjelesnim tečnostima, tkivima i proizvodima životinjskog porijekla, hrani za životinje i vodi za napajanje životinja, a koje mogu biti štetne za zdravlje ljudi i zdravlje životinja. Planiranim i sistematskim uzimanjem uzoraka vrši se provjera upotrebe dozvoljenih lijekova u liječenju životinja koje i/ili čiji se proizvodi koriste kao hrana kao i kontrola poštovanja karence za upotrijebljeni veterinarski lijek od strane držaoca životinja kao i kontrola prisutnosti kontaminanta u proizvodima životinjskog porijekla u hrani i vodi za napajanje životinja.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Zakon o veterinarstvu („Službeni list CG“, br. 30/12, 48/15, 52/16 i 43/18.); Zakon o lijekovima („Službeni list CG“, br. 30/12, 48/15 i 52/16); Pravilnik o monitoringu rezidua u životinjama i proizvodima životinjskog porijekla („Službeni list CG“, broj 3/17); Pravilnik o maksimalno dozvoljenim količinama rezidua farmakološki aktivnih supstanci veterinarskih lijekova u proizvodima životinjskog porijekla („Službeni list CG”, broj 18/24); Pravilnik o metodama

kontrole rezidua u životinjama i proizvodima životinjskog porijekla („Službeni list CG”, broj 82/23); Pravilnik o maksimalno dozvoljenim količinama nepoželjnih materija u hrani za životinje („Službeni list CG”, broj 15/15); Naredba o zabrani upotrebe i tretiranja životinja određenim supstancama i veterinarskim lijekovima („Službeni list CG”, broj 17/24); Uredba o maksimalno dozvoljenim količinama kokcidiostatika i histomonostatika u hrani („Službeni list CG”, broj 8/23); Uredba o maksimalno dozvoljenim količinama kontaminanata u hrani („Službeni list CG”, br. 48/16, 66/19, 131/21 i 7/23); Uredba o maksimalno dozvoljenim količinama nepoželjnih materija u hrani za životinje („Službeni list CG”, br. 31/17 i 40/18); Pravilnik o maksimalnom nivou rezidua sredstava za zaštitu bilja na ili u bilju, biljnim proizvodima, hrani ili hrani za životinje („Službeni list CG”, br. 21/15, 44/15, 34/19, 82/20, 92/20, 130/21 i 9/22); Uredba o dodacima hrani za životinje i premiksima koji se mogu stavljati na tržište („Službeni list CG” br. 7/18, 46/18, 44/19, 120/20 i 9/23); Uredba o zahtjevima za proizvodnju i stavljanje u promet medicirane hrane za životinje („Službeni list CG”, broj 51/17) i Uputstvo za uzimanje uzoraka i sprovođenje programa monitoring druga dokumenta od značaja za sprovođenje ovog programa.

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor veterine, Odsjek za veterinarsku djelatnost, veterinarske lijekove, antimikrobnu rezistenciju i monitoring rezidua, Odsjek za veterinarsku inspekciju i ovlašćena laboratorija.

Nosioci poslova:

- ovlašćena laboratorija;
- odsjek za veterinarsku djelatnost veterinarske lijekove, antimikrobnu rezistenciju i monitoring rezidua;
- veterinarska inspekcija;

Aktivnosti:

Komponenta 1.1. Sistematsko praćenje i otkrivanje prisutnosti rezidua nedozvoljenih supstanci, veterinarskih lijekova radi praćenja poštovanja karence, ostalih supstanci i kontaminanata životine sredine u živim životinjama, njihovim izlučevinama, tjelesnim tečnostima, tkivima i proizvodima životinjskog porijekla, hrani za životinje i vodi za napajanje životinja u odobrenim objektima (domaća proizvodnja)

Prisutnost supstanci i grupe farmakološki aktivnih materija ili njihovih metabolita i drugih supstanci i kontaminanata ispituju se u zavisnosti od vrste životinja. Monitoring rezidua se sprovodi uzimanjem uzoraka u objektima u kojima se uzgajaju i drže životinje za proizvodnju hrane i objektima za klanje, preradu mesa, mlijeka, uzgajalištima ribe, pčelinjacima i objektima za sakupljanje meda, objektima za sakupljanje i pakovanje jaja.

Sistematsko praćenje i otkrivanje rezidua vršiće se na osnovu Programa monitoringa rezidua u hrani životinjskog porijekla i hrani za životinje za 2024. godinu (domaća proizvodnja). Na ovaj način uspostavlja se efektivna kontrola u skladu sa analizom rizika i provjerava usaglašenost hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje koja se stavlja na tržište sa propisanim zahtjevima, uključujući i kontrolu

upotrebe lijekova i liječenje životinja i poštovanje dobre poljoprivredne prakse subjekata u poslovanju hranom i hranom za životinje i držalaca životinja.

Komponenta 1.2 Sistematsko praćenje i otkrivanje prisutnosti rezidua nedozvoljenih supstanci, veterinarskih lijekova radi praćenja poštovanja karence, ostalih supstanci i kontaminanata životine sredine pošiljki živih životinja, proizvoda životinjskog porijekla i hrani za životinje koja se uvozi u Crnu Goru

Prisutnost supstanci i grupe farmakološki aktivnih materija ili njihovih metabolita i drugih supstanci i kontaminanata ispituju se u zavisnosti od vrste životinja odnosno vrste proizvoda životinjskog porijekla i hrane za životinje. Monitoring rezidua se sprovodi uzimanjem uzoraka od pošiljki živih životinja, proizvoda životinjskog porijekla i hrane za životinje koja se uvozi u Crnu Goru u skladu sa Programom monitoringa rezidua u živim životinjama, proizvodima životinjskog porijekla i hrani za životinje koja se uvozi u Crnu Goru za 2024. godinu.

Na ovaj način uspostavlja se efektivna kontrola u skladu sa analizom rizika i provjerava usaglašenost živih životinja, hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje koja se uvoze u Crnu Goru sa propisanim zahtjevima, smjernicama i uputstvima Uprave.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti:

Kada se laboratorijskim ispitivanjem hrane utvrdi prisustvo rezidua farmakološki aktivnih supstanci ili njihovih metabolita i/ili drugih supstanci u živim životinjama, hrani životinjskog porijekla i hrani za životinje iznad propisanih količina, nadležni inspektor preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine (1. april 2024. godine - 31. mart 2025. godine)

Finansiranje: Budžet Crne Gore – 100.000,00 €

PROGRAM 2

PROGRAM MONITORINGA ZOONOZA UZROČNIKA ZOONOZA I PRAĆENJA NJIHOVE OTPORNOSTI

Cilj: U cilju obezbjeđenja adekvatnog i efektivnog sprovođenja mjera sistematskog praćenja (monitoringa) zoonoza, uzročnika zoonoza i njihove otpornosti na antimikrobna sredstva, kao i epidemiološkog ispitivanja pojave bolesti koje se prenose hranom i razmjene informacija u vezi zoonoza i uzročnika zoonoza, sprovodi se sistematsko praćenje zoonoza, uzročnika zoonoza i praćenja njihove otpornosti na antimikrobna sredstva radi prikupljanja podataka o njihovoj pojavi otpornosti na antimikrobna sredstva kod uzročnika zoonoza i drugih uzročnika u mjeri koja predstavlja opasnost za zdravlje ljudi. Praćenjem otpornosti bakterija i sojeva bakterija na antimikrobna sredstva treba da se obezbijede odgovarajući podaci u pogledu reprezentativnog broja izolata uzročnika zoonoza i komensalnih bakterija.

Pravni osnov: Zakon o veterinarstvu („Službeni list CG“, br. 30/12, 48/15, 52/16 i 43/18.); Pravilnik o načinu praćenja zoonoza i uzročnika zoonoza (“Službeni list CG”, br. 7/15 i 2/18).

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor veterine, Odsjek za veterinarsku djelatnost, veterinarske lijekove, antimikrobnu rezistenciju i monitoring rezidua, Odsjek za veterinarsku inspekciju i ovlašćena laboratorija.

Nosioci poslova:

- ovlašćena laboratorija;
- odsjek za veterinarsku djelatnost veterinarske ljekove, antimikrobnu rezistenciju i monitoring rezidua;
- veterinarska inspekcija.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore – 30.000,00 €.

PROGRAM 3

PROGRAM MONITORINGA REZIDUA SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA (PESTICIDI)

Cilj: Monitoring rezidua sredstava za zaštitu bilja (pesticida) je najefikasniji način preventivnog i blagovremenog otkrivanja prisustva sredstava za zaštitu bilja (pesticida) u količinama iznad maksimalno propisanih u hrani biljnog i životinjskog porijekla koja se stavlja na tržište ili nedozvoljenih/zabranjenih sredstava za zaštitu bilja i njihovih rezidua. Praćenje upotrebe sredstava za zaštitu bilja je podrška realizaciji Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. do 2026. godine, kao dio ukupnih aktivnosti za smanjenje rizika i negativnih efekata na zdravlje ljudi, bilja i životnu

sredinu. Na ovaj način se unaprijediti kontrola i obezbijediti proizvodnja i promet bezbjedne hrane biljnog i životinjskog porijekla, uz poštovanje dobre poljoprivredne prakse.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Zakon o sredstvima za zaštitu bilja („Službeni list CG”, br. 51/08 i 18/14), Pravilnik o maksimalnom nivou rezidua sredstava za zaštitu bilja na ili u bilju, biljnim proizvodima, hrani ili hrani za životinje ("Službeni list CG", br. 21/15, 44/15, 34/19, 82/20, 92/20, 130/21, 9/22 i 65/23) i Pravilnik o metodama uzorkovanja za utvrđivanje rezidua sredstava za zaštitu bilja ("Službeni list CG", broj 48/14).

Odgovorna institucija: Uprava - Sektor za fitosanitrane poslove - Odsjek za sredstva za zaštitu i ishranu bilja, Odsjek za fitosanitarnu inspekciju; Sektor za bezbjednost hrane i Sektor za veterinu.

Nosioci poslova:

- ovlašćena/e laboratorija/e;
- fitosanitarna inspekcija;
- veterinarska inspekcija
- inspekcija za hranu.

Aktivnosti:

Komponenta 2.1. Monitoring rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla omogućava sistematsko praćenje prisustva rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla i sprovodi se u skladu sa Programom monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2024. godinu. Uzorci se uzimaju sistemom slučajnog uzorka, u skladu sa analizom rizika. Na ovaj način uspostavlja se efektivna kontrola i provjerava usaglašenost hrane biljnog porijekla koja se stavlja na tržište sa propisanim zahtjevima, uključujući i kontrolu upotrebe sredstava za zaštitu bilja i poštovanja dobre poljoprivredne prakse od strane subjekata u poslovanju hranom i proizvođača hrane biljnog porijekla koji ovu vrste hrane stavljaju na tržište..

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti:

Kada se laboratorijskim ispitivanjem hrane utvrdi prisustvo rezidua sredstava za zaštitu bilja ili nedozvoljenih/zabranjenih sredstava za zaštitu bilja i njihovih rezidua iznad propisanih, maksimalno dozvoljenih količina, nadležni inspektor preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore – 15.000,00 €.

PROGRAM 4

PROGRAM MONITORINGA NITRATA U LISNATOM POVRĆU

Cilj: Kontinuirano, planirano i sistematsko praćenje sredstava za ishranu bilja - nitrata u lisnatom povrću je najefikasniji način preventivnog i blagovremenog otkrivanja prisustva nitrata u količinama iznad maksimalno propisanih. Na ovaj način uspostavlja se efektivna kontrola u skladu sa analizom rizika i provjerava usaglašenost lisnatog povrća koje se stavlja na tržište sa propisanim zahtjevima, naročito određenih vrsta lisnatog povrća proizvedenog u intenzivnoj povrtlarskoj proizvodnji.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, br. 57/15), Zakon o sredstvima za ishranu bilja („Službeni list CG”, br. 48/07, 76/08, 73/10 i 40/11), Uredba o maksimalno dozvoljenim količinama kontaminenata u hrani ("Službeni list CG", br. 48/16, 66/19, 131/21 i 7/23), Pravilnik o bližem načinu i postupku uzimanja uzoraka za laboratorijsko ispitivanje zelene salate ili spanaća na nitrata ("Službeni list CG", broj 6/14); Pravilnik o načinu donošenja i sprovođenja mjera za sredstva za ishranu bilja koja predstavljaju rizik za zdravlje ljudi, životinja, bilja i životnu sredinu („Službeni list CG", broj 35/15) i Pravilnika o načelima dobre poljoprivredne prakse za primjenu sredstava za ishranu bilja ("Službeni list CG", br. 29/2014.)

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor za fitosanitrane poslove - Odsjek za sredstva za zaštitu i ishranu bilja i Sektor za bezbjednost hrane –Odsjek za hranu neživotinjskog porijekla.

Nosioci poslova:

- ovlašćena/e laboratorija/e;
- fitosanitarna inspekcija;
- inspekcija za hranu.

Aktivnosti:

Komponenta 3.1. Monitoring nitrata u lisnatom povrću

Monitoring nitrata u lisnatom povrću omogućava sistematsko praćenje maksimalno dozvoljenih količina nitrata u određenoj vrsti hrane u skladu sa Programom monitoringa nitrata u lisnatom povrću za 2024. godinu. Uzorci se uzimaju sistemom slučajnog uzorka, u skladu sa analizom rizika. Na ovaj način uspostavlja se efektivna kontrola i provjerava usaglašenost hrane koja se stavlja na tržište sa propisanim zahtjevima, uključujući i kontrolu upotrebe sredstava za zaštitu bilja i poštovanja dobre poljoprivredne prakse od strane subjekata u poslovanju hranom i proizvođača hrane biljnog porijekla koji ovu vrste hrane stavljaju na tržište.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti:

Kada se laboratorijskim ispitivanjem hrane utvrdi prisustvo nitrata iznad propisanih, maksimalno dozvoljenih količina, nadležni inspektor preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore – 1.000,00 €.

PROGRAM 5

PROGRAM MONITORINGA MIKROBIOLOŠKIH KRITERIJUMA U HRANI

Cilj: Prihvatljivost hrane odnosno podesnost hrane za javnu potrošnju vrši se na osnovu kontrole mikrobioloških kriterijuma kojima se definiše prihvatljivost hrane ili serije hrane u odnosu na odsutnost, prisutnost ili broj mikroorganizama i/ili količinu njihovih toksina/metabolita iznad koje se hrana smatra nebezbednom odnosno nepodesnom za ishranu ljudi. Patogene bakterije u hrani (*Salmonella*, *E. coli*, *Staphylococcus* i dr) su najčešći uzročnici bolesti izazvanih hranom. Subjekt u poslovanju hranom dužan je da: obezbijedi usaglašenost hrane sa mikrobiološkim kriterijuma u skladu sa propisanim zahtjevima i preduzima mjere i sprovodi uspostavljene postupke uz primjenu dobre higijenske prakse u svakoj fazi proizvodnje, prerade i distribucije hrane; obezbijedi usaglašenost hrane sa mikrobiološkim kriterijumima bezbednosti hrane tokom roka upotrebe hrane pod utvrđenim uslovima distribucije, čuvanja i upotrebe i vrši ispitivanja hrane prije stavljanja na tržište na mikrobiološke kriterijume u skladu sa propisanim zahtjevima radi provjere sprovođenja postupaka i mjera uspostavljenih na HACCP principima i načelima dobre higijenske prakse. Subjekt u poslovanju hranom koji proizvodi i priprema hranu dužan je da sačini plan uzimanja uzoraka radi ispitivanja mikrobioloških kriterijuma hrane. U cilju kontrole postupanja subjekata u odnosu na sprovođenje propisanih obaveza vrši se sistematsko praćenje i uzimanje uzoraka hrane stavljene na tržište uključujući i uzimanje uzoraka (briseva) sa proizvodnih površina i opreme u maloprodajnim objektima. Dodatno, u skladu s načelom predostrožnosti i u cilju verifikacije postupaka subjekata u poslovanju hranom u vezi pravilnog postupanja i primjene kriterijuma higijene procesa u objektima za klanje-(uzimanje briseva trupova sa linije klanja po sopstvenom planu uzorkovanja), iz Dijela 2 tač.2.1,3, 2.1.4, 2.1. 5 i 2.1.9. Uredbe o mikrobiološkim kriterijumima za hranu vrši se uzimanje uzoraka briseva trupova sa linije klanja iz odobrenih objekata za obavljanje djelatnosti klanja pakara i živine radi otkrivanja prisutnosti *Salmonelle* i *Campylobactera*. Na ovaj način se uspostavlja efektivna kontrola u skladu sa analizom rizika, provjera usaglašenosti hrane stavljene na tržište sa propisanim mikrobiološkim kriterijumima i utvrđuje stepen implementacije propisa u dijelu obaveza subjekata u poslovanju hranom.

Pravni osnov: Zakon o bezbednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Uredba o mikrobiološkim kriterijumima za bezbednost hrane („Službeni list CG”, br. 79/20 i 8/23), Zakon o veterinarstvu („Službeni list CG“, br. 30/12, 48/15, 52/16 i 43/18); Uredba o higijeni hrane („Službeni list CG”, br. 26/16, 32/18, 42/21 i 8/23), Pravilnik o načinu i mjerama kontrole salmonele kod živine i drugih specifičnih uzročnika zoonoza koji se prenose hranom (“Službeni list CG”, br. 36/15 i 92/17) i Pravilnik o načinu praćenja zoonoza i uzročnika zoonoza (“Službeni list CG”, br. 7/15 i 2/18).

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor za bezbednost hrane – Odsjek za hranu životinjskog porijekla, Odsjek za hranu neživotinjskog porijekla i Odsjek za inspekciju hrane.

Nosioci poslova:

- ovlašćena/e laboratorija/e;
- inspekcija za hranu;
- veterinarska inspekcija.

Aktivnosti:

Komponenta 5.1. Kontrola mikrobioloških kriterijuma bezbednosti hrane u fazi stavljanja na tržište

U fazi stavljanja na tržište proizvoda neophodno je pratiti usaglašenost određene vrste hrane sa propisanim mikrobiološkim kriterijumima bezbjednosti hrane, tokom roka upotrebe hrane pod utvrđenim uslovima distribucije, čuvanja i upotrebe. Praćenje usaglašenosti hrane sa mikrobiološkim kriterijumima bezbjednosti hrane vrši se sistematskim kontinuiranim uzimanjem uzoraka, metodom slučajnog odabira pošiljki hrane iz uvoza i u objektima za preradu i promet na malo hrane u skladu sa Programom monitoringa mikrobioloških kriterijuma bezbjednosti hrane u fazi stavljanja na tržište za 2024. godinu.

Komponenta 5.2: Kontrola mikrobioloških kriterijuma sa proizvodnih površina i opreme u ugostiteljskim objektima

Subjekt u poslovanju hranom dužan je da rukovanje, obradu i preradu sirovina i hrane sprovodi na način kojim se obezbjeđuje usaglašenost sa mikrobiološkim kriterijumima higijene procesa u skladu sa propisanim zahtjevima. Radi verifikacije uspostavljenih postupaka pranja, čišćenja i dezinfekcije u ugostiteljskim objektima i trgovinskim objektima na sektorima za obradu, narezivanje i usluživanje hrane vrši se uzimanje uzoraka sa proizvodnih površina i opreme u proizvodnim maloprodajnim objektima (trgovine, ugostiteljski objekti) u skladu sa Programom monitoringa mikrobioloških kriterijuma sa proizvodnih površina i opreme u maloprodajnim objektima za 2024. godinu. Uzimanje uzoraka vrši se u skladu sa ISO standardom 18593.

Komponenta 5.3: Kontrola postupaka subjekata u poslovanju hranom u skladu sa propisanim kriterijumima higijene procesa u objektima za klanje za 2024.godinu

Subjekt u poslovanju hranom u klanicama - objektima u kojima se obavlja djelatnost klanja papkara i živine dužan je da uzima uzorke briseva trupova nedeljno za mikrobiološka ispitivanja u skladu sa sopstvenim planom uzorkovanja i propisanim kriterijumima higijene procesa iz Dijela 2 tač.2.1,3, 2.1.4, 2.1. 5 i 2.1.9. Uredbe o mikrobiološkim kriterijumima za bezbjednost hrane („Službeni list CG”, br. 79/20 i 8/23). U cilju kontrole i provjere postupanja subjekata u poslovanju hranom vrši se uzimanje briseva trupova sa linije klanja u objektima za klanje, bez najave, nasumičnim uzimanjem uzoraka u skladu sa **Programom monitoringa kriterijuma higijene procesa u objektima za klanje za 2024.godinu.**

Komponenta 5.4: Oprema za uzorkovanje i dostavljanje uzoraka za uzimanje, pakovanje i transport uzoraka neophodno je obezbijediti odgovarajuću opremu kako bi se u laboratoriju isporučio uzorak podesan/prihvatljiv za laboratorijska ispitivanja i dobijanja vjerodostojnih rezultata.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti:

Kada se laboratorijskim ispitivanjem hrane utvrdi prisustvo mikroorganizama i/ili njihovih toksina i i/ili metabolita iznad propisanih graničnih vrijednosti preduzimaju mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 50.000,00 €.

PROGRAM 6

PROGRAM MONITORINGA BEZBJEDNOSTI ŠKOLJKI

Cilj: Radi utvrđivanja bezbjednosti školjki prije stavljanja na tržište, utvrđivanja čistoće mora za dalju klasifikaciju proizvodnih područja za uzgoj školjki u proizvodne oblasti u skladu sa propisanim zahtjevima, prema rezultatima fekalnog zagađenja sprovodi se planirano i sistematsko uzimanje živih školjki sa registrovanih uzgajališta školjki za laboratorijska ispitivanja prisutnosti *E. coli*, hemijskih kontaminanata i biotoksina. Takođe, radi odabira područja za postavljanje uzgajališta školjki vrši se i preventivno ispitivanja morske vode na moguću prisutnost planktona koji proizvode toksine, odnosno prisutnost potencijalno toksičnih planktona.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Uredba o mikrobiološkim kriterijumima za bezbjednost hrane („Službeni list CG”, br. 79/20 i 8/23), Uredba o maksimalno dozvoljenim količinama kontaminanata u hrani ("Službeni list CG", br. 48/16, 66/19, 131/21 i 7/23); Uredba o posebnim zahtjevima higijene hrane za proizvode životinjskog porijekla ("Službeni list CG", br. 32/16, 57/17, 49/18 i 13/23), Pravilnik o načinu vršenja službenih kontrola proizvoda životinjskog porijekla namijenjenih ishrani ljudi ("Službeni list CG", broj 27/16).

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor za veterinu ; Sektor za bezbjednost hrane – Odsjek za hranu životinjskog porijekla, Odsjeci za veterinarsku inspekciju i inspekciju hrane i ovlašćena/e laboratorija/e.

Nosioci poslova:

- ovlašćena/e laboratorija/e;
- inspekcija za hranu;

- veterinarska inspekcija.

Aktivnosti:

Komponenta 5.1 Kontrola morske vode

U cilju utvrđivanja kvaliteta morske vode za uzgoj školjki uzimaju se uzorci morske vode radi provjere moguće prisutnosti planktona koji proizvode toksine. Uzimanje uzoraka morske vode vrši se sa područja na kojima se nalaze registrovana uzgajališta školjki u skladu sa Programom monitoringa bezbjednosti školjki za 2024. godinu.

Komponenta 5.2 Kontrola *E. coli*

U cilju utvrđivanja bezbjednosti školjki prije stavljanja na tržište, utvrđivanja čistoće mora odnosno klasifikacije proizvodnog područja za uzgoj školjki i postupanja u odnosu na rezultate fekalnog zagađenja proizvodnog područja uzimaju se uzorci iz proizvodnih područja živih školjki radi utvrđivanja prisutnosti *E. coli* (mikrobiološki kriterijum). Uzimanje uzoraka školjki vrši se iz registrovanih uzgajališta školjki u skladu sa Programom monitoringa bezbjednosti školjki za 2024. godinu.

Komponenta 5.3. Kontrola biotoksina i kontaminanata

U cilju utvrđivanja bezbjednosti školjki prije stavljanja na tržište, uzimaju se uzorci živih školjki radi utvrđivanja prisutnosti hemijskih kontaminanata. Uzimanje uzoraka školjki vrši se iz registrovanih uzgajališta školjki u skladu sa Programom monitoringa bezbjednosti školjki za 2024. godinu.

Komponenta 5.4. Oprema za uzorkovanje i dostavljanje uzoraka za uzimanje, pakovanje i transport uzoraka neophodno je obezbijediti odgovarajuću opremu kako bi se u laboratoriju isporučio uzorak podesan/prihvatljiv za laboratorijska ispitivanja i dobijanja vjerodostojnih rezultata.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti:

Kada se laboratorijskim ispitivanjem školjki utvrdi prisustvo *E.coli*, biotoksina i drugih kontaminanata preduzimaju se mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 75.000,00 €.

PROGRAM 7

PROGRAM MONITORINGA KONTAMINANATA U HRANI

Cilj: Radi sprječavanja stavljanja na tržište hrane koja sadrži kontaminante iznad propisanih, maksimalno dozvoljenih količina vrši se sistematsko praćenje i uzimanje uzoraka određenih vrsta hrane u skladu sa analizom rizika. Subjekat u poslovanju hranom dužan je da na tržište stavlja hranu koja ne prelazi propisane maksimalno dozvoljene količine kontaminanata u hrani. Na ovaj način se uspostavlja efektivna kontrola u skladu sa analizom i provjerava usaglašenost određenih vrsta hrane stavljene na tržište sa propisanim maksimalno dozvoljenim količinama kontaminanata u hrani.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Uredba o maksimalno dozvoljenim količinama kontaminanata u hrani (“Službeni list CG”, br. 48/16, 66/19, 131/21 i 7/23); Uredba o mjerama za smanjivanje i sprečavanje kontaminacije soka od jabuke patulinom („Službeni list CG”, broj 77/16); Pravilnik o metodama za uzimanje uzoraka i laboratorijska ispitivanja isparljivog baznog azota (TVB-N) u proizvodima ribarstva i biotoksina u školjkama („Službeni list CG”, broj 70/17), Pravilnik o načinu uzimanja uzoraka hrane i metodama laboratorijskih ispitivanja kontaminanata u hrani („Službeni list CG”, br. 19/17, 38/17 i 130/22).

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor za bezbjednost hrane - Odsjek za hranu životinjskog porijekla, Odsjek za hranu neživotinjskog porijekla i Odsjek za inspekciju hrane i ovlašćena/e laboratorija/e.

Nosioci poslova:

- ovlašćena/e laboratorija/e;
- inspekcija za hranu;
- veterinarska inspekcija.

Aktivnosti:

U cilju utvrđivanja prisutnosti određenih kontaminanata u hrani iznad propisanih, maksimalno dozvoljenih količina vrši se sistematsko praćenje i uzimanje uzoraka određenih kategorija hrane/proizvoda stavljene na tržište u skladu sa analizom rizika i dobijenim informacijama - RASSF notifikacijama u prethodnom periodu ili na osnovu drugih saznanja da postoji neposredna opasnost od prisutnosti istih u određenoj kategoriji hrane stavljenoj na tržište. Uzimanje uzoraka se vrši iz registrovanih veleprodajnih i maloprodajnih objekata, u skladu sa Programom monitoringa kontaminanata u hrani za 2024. godinu

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti

Kada se laboratorijskim ispitivanjem hrane utvrdi prisustvo kontaminanata iznad propisanih, maksimalno dozvoljenih količina, inspektor za hranu preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 15.000,00 €.

PROGRAM 8

PROGRAM MONITORINGA PRISUTNOSTI/NIVOA AKRILAMIDA U ODREĐENIM KATEGORIJAMA HRANE

Cilj: Radi sprječavanja stavljanja na tržište hrane koja sadrži akrilamid iznad propisanih nivoa neophodno je da subjekti u u poslovanju hranom koji proizvode i/ili stavljaju na tržište hranu koja se tokom tehnološkog procesa obrađuje prženjem uspostave i primjenjuju mjere za smanjenja prisutnosti akrilamida u hrani. Akrilamid je organsko jedinjenje male molekularne mase i visoke topivosti u vodi koji nastaje iz supstance asparagin i šećera koji su prirodno prisutni u određenoj hrani pri njenoj pripremi na temperaturama koje prelaze 120°C, uz mali sadržaj vlage. Ovo jedinjenje uglavnom nastaje u pečenoj ili prženoj hrani bogatoj ugljenim hidratima koja u sirovom stanju sadrži njegove prekursore (npr: žitarice, krompir, zrna kafe).

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15) i propisom o mjerama za smanjenje prisutnosti akrilamida u hrani.

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor za bezbjednost hrane - Odsjek za hranu neživotinjskog porijekla, Odsjek za inspekciju hrane i ovlašćena/e laboratorija/e.

Nosioci poslova:

- ovlašćena/e laboratorija/e;
- inspekcija za hranu;

Aktivnosti:

U cilju utvrđivanja prisutnosti nivoa akrilamida u određenim vrstama hrane stavljene na tržište vrši se uzimanje uzoraka određenih vrsta hrane stavljene na tržište iz registrovanih veleprodajnih i maloprodajnih objekata u skladu sa **Programom monitoringa prisutnosti/nivoa akrilamida u određenim kategorijama hrane za 2024.godinu** radi verifikacije preduzetih mjera od strane subjekata u poslovanju hranom i potvrde usaglašenosti sa propisanim nivoima akrilamida.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti

Kada se laboratorijskim ispitivanjem hrane utvrdi prisustvo akrilamida iznad propisanih nivoa, inspektor za hranu preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: IV kvartal 2024 godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore – 8.000,00 €.

PROGRAM 9

PROGRAM MONITORINGA SUPSTANCI ČIJA JE UPOTREBA OGRANIČENA - TRANS MASNIH KISJELINA, OSIM ONIH KOJE SE PRIRODNO POJAVLJUJU U MASTIMA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA

Cilj: Radi sprječavanja stavljanja na tržište hrane koja sadrži supstance čija je upotreba ograničena - trans masnih kisjelina, osim onih koje se prirodno pojavljuju u mastima životinjskog porijekla vrši se sistematsko praćenje i uzimanje uzoraka određenih vrsta hrane, u skladu sa analizom rizika. Na ovaj način se uspostavlja efektivna i provjerava usaglašenost određenih vrsta hrane stavljene na tržište sa propisanim zahtjevima. Gotovoj hrani ili hrani koja je u procesu proizvodnje mogu se dodavati i druge supstance, koje nijesu vitamini ili minerali, ili sastojci koji sadrže drugu supstancu koja nije vitamin ili mineral. Propisano je da subjekat u poslovanju hranom ne smije stavljati u promet hranu koja sadrži zabranjene supstance, supstance čija je upotreba ograničena i supstance za koje je utvrđena mogućnost štetnog učinka na zdravlje.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Uredba o vitaminima, mineralima i drugim supstancama koje se mogu dodavati hrani (“Službeni list CG”, br. 141/21, Prilog 3 Dio B)

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor za bezbjednost hrane - Odsjek za hranu životinjskog porijekla, Odsjek za hranu neživotinjskog porijekla i Odsjek za inspekciju hrane i ovlašćena/e laboratorija/e.

Nosioci poslova:

- ovlaštena/e laboratorija/e;
- inspekcija za hranu;
- veterinarska inspekcija.

Aktivnosti:

U cilju otkrivanja prisutnosti supstanci čija je upotreba ograničena - trans masnih kisjelina u hrani čija je u- trans masnih kisjelina, osim onih koje se prirodno pojavljuju u mastima životinjskog porijekla vrši se sistematsko praćenje i uzimanje uzoraka određenih vrsta hrane, u skladu sa analizom rizika I vrstom proizvoda u skladu sa **Programom monitoringa supstanci čija je upotreba ograničena - trans masnih kisjelina, osim onih koje se prirodno pojavljuju u mastima životinjskog porijekla za 2024. godinu** i potvrde usaglašenosti sa propisanim nivoima akrilamida.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti

Kada se laboratorijskim ispitivanjem hrane utvrdi prisustvo supstanci čija je upotreba ograničena - trans masnih kisjelina u hrani čija je u- trans masnih kisjelina, osim onih koje se prirodno pojavljuju u mastima životinjskog porijekla, inspektor za hranu preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: IV kvartal 2024 godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore – 8.000,00 €.

PROGRAM 10

PROGRAM MONITORINGA NEPOŽELJNIH SUPSTANCI U HRANI ZA ŽIVOTINJE

Cilj: Radi sprječavanja stavljanja na tržište hrane za životinje koja sadrži nepoželjne supstance iznad propisanih, maksimalno dozvoljenih količina, kao mjera prevencije vrši se sistematsko praćenje i uzimanje uzoraka određenih vrsta hrane za životinje (hraniva) u skladu sa analizom rizika, uključujući i kontrolu dodataka hrani za životinje upotrijebljenih u gotovim krmnim smješama i premiksima.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Uredba o maksimalno dozvoljenim količinama nepoželjnih supstanci u hrani za životinje („Službeni list CG”, br. 31/17 i 40/18), Uredba o dodacima hrani za životinje i premiksima koji se mogu stavljati na tržište („Službeni list CG”, broj 7/2018, 46/2018, 44/2019, 120/2020 i 9/2023.), Pravilnik o metodama za uzimanje uzoraka i laboratorijska ispitivanja hrane za životinje („Službeni list CG”, br. 78/16, 40/18 i 115/22).

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor za bezbjednost hrane - Odsjek za hranu za životinje i nusproizvode životinjskog porijekla i Odsjek za inspekciju hrane, i ovlaštena/e laboratorija/e.

Nosioci poslova:

- ovlaštena/e laboratorija/e;
- inspekcija za hranu (ovlašćeni veterinarski inspektori);

Aktivnosti:

Radi otkrivanja prisutnosti nepoželjnih supstanci u hrani za životinje vrši se uzimanje uzoraka određenih vrsta hrane za životinje (hraniva) iz odobrenih i registrovanih objekata u kojima se obavlja djelatnost proizvodnje, prerade i distribucije hrane u skladu sa analizom rizika uključujući i kontrolu dodataka hrani za životinje iz uvoza u skladu sa **Programom monitoringa nepoželjnih supstanci u hrani za životinjeza 2024. godinu.**

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti:

Kada se laboratorijskim ispitivanjem hrane za životinje utvrdi neusaglašenost sa propisanim zahtjevima, nadležni inspektor preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 15.000,00 €.

PROGRAM 11

PROGRAM MONITORINGA KVALITETA I SADRŽAJA SOLI U PEKARSKIM PROIZVODIMA I PROIZVODIMA ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA

Cilj: Radi sprječavanja stavljanja na tržište pekarskih proizvoda i prerađenih proizvoda životinjskog porijekla suprotno propisanim zahtjevima kvaliteta vrši se sistematsko praćenje i uzimanje uzoraka ovih proizvoda stavljenih na tržište. Globalni ciljevi i vremenski okviri vezani za hronične nezarazne bolesti koje su povezane sa hranom i ishranom i preporuke za unapređenje ishrane i uhranjenosti Svjetske zdravstvene organizacije za evropski region su inkorporirane u nacionalne mjere za unapređenje stanja uhranjenosti i ishrane u Crnoj Gori koje sprovode zdravstvene ustanove. Planirane aktivnosti imaju za cilj

i utvrđivanje kvaliteta i sadržaja soli u pekarskim i proizvodima životinjskog porijekla. Uticaj na pravilan izbor hrane od strane potrošača se može postići kroz tijesnu saradnju nadležnih organa za javno zdravlje (Ministarstva zdravlja i Instituta za javno zdravlje), Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede - Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove u i subjekata u poslovanju hranom.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju („Službeni list CG”, br. 34/14, 1/15, 30/17 i 51/17); Zakon o uređenju tržišta poljoprivrednih proizvoda („Službeni list CG”, broj 51/17); Pravilnik o načinu označavanja, prodajne oznake i uslovima za stavljanje na tržište mlijeka i mliječnih proizvoda ("Službeni list CG", br. 68/18 i 130/21); Uredba o posebnim zahtjevima higijene za proizvode životinjskog porekla („Službeni list CG”, br. 32/16, 80/16, 57/17, 49/18 i 13/23), Uredba o informisanju potrošača o hrani („Službeni list CG”, broj 22/18) i Pravilnik o kvalitetu i drugim zahtevima za proizvode od mesa ("Službeni list SCG", broj 33/04) i drugim podzakonskim aktima za navedene vrste proizvoda.

Odgovorna institucija: Sektor za bezbjednost hrane - Odsjek za hranu životinjskog porijekla, Odsjek za inspekciju hrane i ovlašćena institucija/laboratorija odgovorna za sprovođenje mjera za unapređenje stanja uhranjenosti i ishrane u Crnoj Gori - Institut za javno zdravlje Crne Gore.

Nosioci poslova:

- ovlašćena laboratorija - Institut za javno zdravlje Crne Gore.
- inspekcija za hranu (ovlašćeni veterinarski inspektor);

Aktivnosti:

Uzimanje uzoraka pekarskih i proizvoda životinjskog porijekla stavljenih na tržište vrši se slučajnim odabirom uzoraka iz maloprodajnih i proizvodnih objekata u skladu sa **Programom monitoringa kvaliteta i sadržaja soli u pekarskim proizvodima i proizvodima životinjskog porijekla za 2024. godinu.**

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti

Kada se laboratorijskim ispitivanjem utvrdi neusaglašenost sa propisanim zahtjevima, nadležni inspektor preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 11.000,00 €.

PROGRAM 12

PROGRAM MONITORINGA KVALITETA MASLINA I MASLINOVOG ULJA NA PODRUČJU BARA I ULCINJA

Cilj: Radi obezbjeđivanja zaštite i očuvanja kvaliteta maslinovog ulja koje se proizvodi u odobrenim i registrovanim objektima za preradu ulju u Crnoj Gori neophodno je uspostaviti sistematsko praćenje (monitoring) procesa proizvodnje ulja od primarnog proizvoda (berbe, sakupljanja, čuvanja i transporta ubranih plodova masline) do gotovog, prerađenog proizvoda. To obuhvata aktivnosti praćenja i evidentiranja postupaka od strane subjekata u poslovanju hranom koji obavljaju djelatnost primarne proizvodnje do prerađivačkog postupka, pakovanja, čuvanja i skladištenja maslinovog ulja do stavljanja na tržište i uzimanje uzoraka ploda maslina i maslinovog ulja za laboratorijsko ispitivanje kvaliteta, vršenje organoleptičke ocjene kvaliteta djevičanskog maslinovog ulja i provjeru usaglašenosti oznake na upakovanom maslinovom ulju u skladu sa propisanim zahtjevima.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Uredba o informisanju potrošača o hrani („Službeni list CG”, broj 22/18); Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju („Službeni list CG”, br. 34/14, 1/15, 30/17 i 51/17); Zakon o uređenju tržišta poljoprivrednih proizvoda („Službeni list CG”, broj 51/17); Zakon o maslinarstvu i maslinovom ulju („Službeni list CG”, br. 45/14 i 39/16); Pravilnik o načinu deklarisanja i označavanja maslinovog ulja ("Službeni list CG", broj 14/15); Pravilnik o karakteristikama i kvalitetu, načinu uzorkovanja i metodama analize maslinovog ulja ("Službeni list CG", broj 63/19).

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor za bezbjednost hrane - Odsjek za hranu neživotinjskog porijekla i Odsjek za inspekciju hrane i ovlašćena laboratorija. Centar za suptropske kulture, Bar - organizaciona jedinica Biotehničkog fakulteta Univerziteta Crne Gore

Nosioci poslova:

- ovlašćena laboratorija;
- inspekcija za hranu;

Aktivnosti:

Uzimanje uzoraka maslina i maslinovog ulja vrši se slučajnim odabirom uzoraka sa registrovanih maslinjaka i odobrenih ili registrovanih objekata za proizvodnju maslinovog ulja (Ulcinj, Bar), u skladu sa Programom monitoringa kvaliteta maslina i maslinovog ulja na području Bara i Ulcinja za 2024.godinu.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti:

Kada se laboratorijskom analizom utvrdi neusaglašenost sa propisanim zahtjevima nadležni inspektor preduzima mjere u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 10.000,00 €.

PROGRAM 13**PROGRAM MONITORINGA KVALITETA MEDA**

Cilj: Radi praćenja sastava i kvaliteta meda i pčelinjeg voska kao izuzetno važnog pčelinjeg proizvoda i sprječavanja prevara ili obmana, izmjene sastava meda i dovođenja potrošača u zabludu, vrši se planirana sistematska kontrola usaglašenosti meda stavljenog na tržište (domaća proizvodnja, uvoz) sa propisanim zahtjevima kvaliteta koji se odnose na način pružanja informacija potrošačima o vrsti meda, kvalitetu meda i označavanju meda sa posebnim akcentom na utvrđivanje autentičnosti crnogorskog meda vršenjem melisopalinoloških ispitivanja (polenovih zrna) i fizičko-hemijskih ispitivanja. Dodatno se vrše i laboratorijska ispitivanja pčelinjeg voska kao izuzetno važnog pčelinjeg proizvoda sa propisanim zahtjevima kvaliteta sa posebnim akcentom na utvrđivanje sadržaja ukupnih ugljovodonika (parafini i ostali ugljovodonici) u odnosu na propisane vrijednosti.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG", broj 57/15), Pravilnik o minimalnom kvalitetu meda i drugih pčelinjih proizvoda („Službeni list CG", broj 27/14), Godišnji Akcioni plan za sprovođenje Nacionalnog programa zaštite potrošača 2023-2024. i Strategija za unaprjeđenje pčelarstva u Crnoj Gori.

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor za bezbjednost hrane - Odsjek za hranu životinjskog porijekla, Odsjek za hranu neživotinjskog porijekla i Odsjek za inspekciju hrane i ovlašćena/e laboratorija/e.

Nosioci poslova:

- ovlašćena/e laboratorija/e;
- inspekcija za hranu;

Aktivnosti:

Uzimanje uzoraka meda i pčelinjeg voska vrši se slučajnim odabirom uzoraka meda i pčelinjeg voska pošiljki iz uvoza kao sa registrovanih pčelinjaka i objekata za promet hrane (naročito privremenih objekata pored saobraćajnica, zelenih pijaca i nacionalnih parkova) u saradnji sa Savezom pčelarskih organizacija Crne Gore, u skladu sa Programom monitoringa kvaliteta meda i pčelinjeg voska za 2024. godinu.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti:

Kada se laboratorijskom analizom utvrdi neusaglašenost sa propisanim zahtjevima nadležni inspektor preduzima mjere u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore – 10.000,00 €.

PROGRAM 14**PROGRAM MONITORINGA KVALITETA/SASTAVA HRANE I NAČINA PRUŽANJA INFORMACIJA POTROŠAČIMA O HRANI**

Cilj: U cilju zaštite potrošača, sprječavanja prevara ili obmana, izmjene sastava hrane i dovođenja potrošača u zabludu izvršice se sistematsko praćenje i uzimanje uzoraka upakovane hrane radi kontrole usaglašenosti sa propisanim zahtjevima bezbjednosti koji se odnose na način pružanja informacija potrošačima o hrani, sadržaj informacija i podataka o hrani prema vrstama i kategorijama hrane i označavanje hrane u skladu sa zakonom o zaštiti potrošača i zakonom o bezbjednosti hrane.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG", broj 57/15), Zakon o zaštiti potrošača („Službeni list CG", broj 45/15) Uredba o informisanju potrošača o hrani („Službeni list CG", broj 22/18.); Uredba o korišćenju zdravstvenih i nutritivnih tvrdnji prilikom označavanja, reklamiranja i prezentacije hrane („Službeni list CG", br. 6/17 i 133/21); Nacionalni program zaštite potrošača 2022 – 2024. - Akcioni plan za 2024. godinu.

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor za bezbjednost hrane - Odsjek za hranu životinjskog porijekla, Odsjek za hranu neživotinjskog porijekla i Odsjek za inspekciju hrane i ovlašćena/e laboratorija/e.

Nosioci poslova:

- ovlašćena/e laboratorija/e;
- inspekcija za hranu;

Aktivnosti:

U skladu sa Akcionim planom za sprovođenje Nacionalnog programa zaštite potrošača 2023-2024. za period 2024. definisane su prioritetne aktivnosti u cilju podizanja nivoa zaštite potrošača. Uzimanje uzoraka upakovane hrane vršiće se slučajnim odabirom uzoraka iz objekata za prodaju na malo hrane u skladu sa Programom monitoringa kvaliteta/sastava hrane i načina pružanja informacija potrošačima o hrani za 2024. godinu.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti

Kada se laboratorijskim ispitivanjem sastava hrane i kontrolom sadržaja informacija i podataka o hrani prema vrstama i kategorijama hrane datim na etiketi/oznaci utvrdi neusaglašenost sa propisanim zahtjevima, nadležni inspektor preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 20.000,00 €.

PROGRAM 15

PROGRAM MONITORINGA HRANE I HRANE ZA ŽIVOTINJE NA PRISUSTVO GENETSKI MODIFIKOVANOG MATERIJALA

Cilj: Radi sprječavanja stavljanja na tržište hrane za životinje koja sadrži genetski materijal vrši se uzimanje uzoraka hrane i hrane za životinje (hraniva) i laboratorijska ispitivanja radi utvrđivanja prisutnosti genetski modifikovanog materijala.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG“, broj 57/15), Uredba o uslovima i načinu korišćenja genetički modifikovane hrane ili hrane za životinje („Službeni list CG“, broj 9/19) i Pravilnik o metodama za uzimanje uzoraka i laboratorijska ispitivanja hrane za životinje („Službeni list CG“, br. 78/16, 40/18 i 115/22).

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor za bezbjednost hrane - Odsjek za hranu životinjskog porijekla, Odsjek za hranu životinjskog porijekla i Odsjek za inspekciju hrane i ovlašćena/e laboratorija/e.

Nosioci poslova:

- ovlašćena/e laboratorija/e;
- inspekcija za hranu;

Aktivnosti: Uzimanje uzoraka vrši se slučajnim odabirom uzoraka pošiljki iz uvoza, iz objekata za proizvodnju i promet hrane i hrane za životinje, u skladu sa Programom monitoringa hrane i hrane za životinje na prisustvo genetski modifikovanog materijala za 2024. godinu.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti: Kada se laboratorijskim ispitivanjem hrane i hrane za životinje utvrdi prisutnost genetski modifikovanog materijala, nadležni inspektor preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 3.000,00€.

PROGRAM 16

PROGRAM MONITORINGA PREDMETA I MATERIJALA KOJI DOLAZE U KONTAKT SA HRANOM

Cilj: Radi praćenja predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom u proizvodnji, pripremi i preradi hrane vrši se sistematsko praćenje i uzimanje uzoraka istih radi kontrole usaglašenosti sa propisanim zahtjevima bezbjednosti.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG“, broj 57/15), Uredba o predmetima i materijalima koji dolaze u kontakt sa hranom koji se mogu stavljeti na tržište („Službeni list CG“, broj 80/16), Pravilnik o posebnim uslovima za plastične materijale i predmete koji dolaze u kontakt sa hranom („Službeni list CG“, broj 63/19) i Pravilnik o uslovima u pogledu zdravstvene ispravnosti predmeta opšte upotrebe koji se mogu stavljeti u promet („Službeni list SFRJ“, br. 26/83, 61/84, 56/86, 50/89 i 18/91) osim članova od 25 do 37 i 61 i 62 koji se odnose na vještačke mase (polimerni materijali).

Odgovorna institucija: Uprava - Sektor za bezbjednost hrane - Odsjek za hranu neživotinjskog porijekla, Odsjek za inspekciju hrane i ovlaštena/e laboratorija/e.

Nosioci poslova:

- ovlaštena/e laboratorija/e;
- inspekcija za hranu;

Aktivnosti: Uzimanje uzoraka predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom vrši se slučajnim odabirom uzoraka pošiljki iz uvoza i iz objekata za proizvodnju predmeta i materijala koji dolaze u kontakt s hranom i objekata za promet hrane u skladu sa Programom monitoringa predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom za 2024. godinu.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti: Kada se laboratorijskim ispitivanjem predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom utvrdi neusaglašenost sa propisanim zahtjevima bezbjednosti, nadležni inspektor preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 3.000,00€

PROGRAM 17

TEHNIČKA I ADMINISTRATIVNA PODRŠKA IMPLEMENTACIJI PROGRAMA I PROJEKATA

Cilj: Obezbeđivanje implementacije Programa mjera za bezbjednost hrane za 2024. godinu.

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor za bezbjednost hrane, Sektor za fitosanitane poslove i Sektor za veterinu.

Nosilac poslova: Uprava

Aktivnosti:

Komponenta 16.1.: Jačanje administrativnih kapaciteta za sprovođenje

Sprovođenje Programa mjera za bezbjednost hrane za 2024. godinu uključuje i aktivnosti na jačanju administrativnih kapaciteta za implementaciju propisa, dalje stručno osposobljavanje za sprovođenje Službenih kontrola primjenom odgovarajućih metoda i tehnika, uključujući i monitoring u skladu sa EU standardima, kao i unapređivanje vođenja registara objekata i Službenih kontrola i praćenje primjene propisa odnosno ispunjavanje zakonom definisanih obaveza od strane subjekata u poslovanju hranom. Osposobljenost i kontinuirana obuka administracije i lica koja sprovode službene kontrole i uzimaju uzorke u skladu sa Programom mjera za bezbjednost hrane doprinijeće bržoj implementaciji Strategije Crne Gore za transpoziciju i implementaciju pravne tekovine Evropske unije za poglavlje 12 - Bezbjednost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika i ispunjavanje mjerila za zatvaranje pregovora sa Evropskom unijom u oblasti bezbjednosti hrane. Brojni su zadaci u oblasti harmonizacije zakonodavstva sa *Acquis communautaire* EU, posebno u kvalitetnoj primjeni nove zakonske regulative i sprovođenja projekata u ovoj oblasti. Integrativni procesi i reforme zahtijevaju stalnu i intenzivnu saradnju sa najširim krugom korisnika.

Ovaj program ima višestruku namjenu usmjerenu:

- na sprovođenje obaveza u EU integracijama: Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji, implementaciju Strategije Crne Gore za transpoziciju i implementaciju pravne tekovine Evropske unije za poglavlje 12 - Bezbjednost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika, pregovarački proces sa EU i drugih preuzetih obaveza kroz stalna ili povremena radna tijela, tehnička tijela i komisije;

- obezbjeđivanju naknada za rad zaposlenim licima iz Sektora za bezbjednost hrane koji su odgovorni za pripremu mišljenja i potvrda po zahtjevu Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede - Direktorata za plaćanje i postupanje po zahtjevima korisnika – Mjera 3 i Mjera 7, u dijelu potvrđivanja ispunjenosti EU i nacionalnih standarda iz oblasti bezbjednosti hrane kroz cijeli proces odobravanja investicija podnosiocima zahtjeva (od tehnološkog opisa, skica i dr. činjenica od značaja za obavljanje djelatnosti prerade hrane biljnog i životinjskog porijekla i hrane za životinje) do izgradnje i opremanja objekata i davanja konačnog mišljenja o usaglašenosti cjelokupnog preduzeća sa navedenim standardima. Kako ovaj posao nije u nadležnosti Uprave po Zakonu o bezbjednosti hrane već su ovi poslovi dodatni poslovi koji zahtijevaju prekovremeni rad, delegirani i definisani Uredbom o realizaciji i postupku korišćenja sredstava iz instrumenta pretpristupne pomoći Evropske unije (IPARD II program)

(„Službeni list CG“, br. 16/16, 4/18, 11/18, 46/19, 8/20, 19/20, 43/21, 60/21, 91/21, 118/21) i Memorandumom o saradnji između Uprave i Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede tako da licima zaduženim za izdavanje mišljenja, isti trebaju biti plaćeni u skladu sa propisom koji uređuje zarade državnih službenika.

- jačanje administrativnih i institucionalnih kapaciteta kroz dodatnu obuku administracije i lica koja sprovode službene kontrole/nadzor;

- obezbjeđivanju kontinuiranog i nesmetanog obavljanja programa u smislu pravovremenog uzimanja i laboratorijskog ispitivanja uzoraka i ostalih poslova iz nadležnosti Uprave – Sektora za bezbjednost hrane.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 25.500,00 €.

PROGRAM 18 HITNE MJERE

Cilj: U svrhu brzog reagovanja u situacijama neočekivanih i iznenadnih pojava nebezbedne hrane ili hrane za životinje koja se nalazi na tržištu Crne Gore, a koja se može dobiti kroz RASFF notifikaciju, ili analiziranjem proizvoda na unutrašnjem tržištu, a koje zahtijevaju neodložno sprovođenje hitnih mjera radi zaštite zdravlja ljudi, zahtijevaju odgovarajuće stručne aktivnosti: uzorkovanje, monitoring, povlačenje sa tržišta nebezbedne hrane ili hrane za životinje/njeno uništavanje i slično, kao i druge aktivnosti i mjere predostrožnosti neophodno je obezbijediti finansijska sredstva koja mogu biti od presudne važnosti za očuvanje sistema bezbjednosti hrane. Sprovođenje ovih aktivnosti zavisi od stepena opasnosti, odnosno zahtjeva sprovođenje odgovarajućih mjera u skladu sa analizom rizika, a po uputstvima, nalogima i/ili rješenjima direktora Uprave.

Period realizacije: U slučaju pojave krizne situacije(incidenta).

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 1.000,00 €.

Odgovorna institucija: Uprava

Nosilac posla: Uprava - Sektor za bezbjednost hrane, Sektor za fitosanitarne poslove i Sektor za veterinu.

2. Finansijski plan:

	PROGRAM MJERA ZA BEZBJEDNOST HRANE	Vrijednost € 400.500,00
Program 1	Program monitoringa rezidua u hrani životinjskog porijekla i hrani za životinje	100.000,00
Komponenta 1.1.	Sistematsko praćenje i otkrivanje prisutnosti rezidua nedozvoljenih supstanci, veterinarskih lijekova radi praćenja poštovanja karence, ostalih supstanci i kontaminenata životine sredine u živim životinjama, njihovim izlučevinama, tjelesnim tečnostima, tkivima i proizvodima životinjskog porijekla, hrani za životinje i vodi za napajanje životinja u odobrenim objektima (domaća proizvodnja)	60.000,00
Komponenta 1.2.	Sistematsko praćenje i otkrivanje prisutnosti rezidua nedozvoljenih supstanci, veterinarskih lijekova radi praćenja poštovanja karence, ostalih supstanci i kontaminenata životine sredine pošiljki živih životinja, proizvoda životinjskog porijekla i hrani za životinje koja se uvozi u Crnu Goru	40.000,00
Program 2	Program monitoringa zoonoza uzročnika zoonoza i praćenja njihove otpornosti	30.00,00
Program 3	Program monitoringa rezidua sredstava za zaštitu bilja (pesticidi)	15.000.00

Program 4	Program monitoringa nitrata u lisnatom povrću	1.000,00
Program 5	Program monitoringa mikrobioloških kriterijuma u hrani	50.000,00
Komponenta 5.1.	Kontrola mikrobioloških kriterijuma bezbjednosti hrane u fazi stavljanja na tržište	18.000,00
Komponenta 5.2	Kontrola mikrobioloških kriterijuma površina/opreme u ugostiteljskim i maloprodajnim objektima	19.000,00
Komponenta 5.3	Kontrola postupaka subjekata u poslovanju hranom u skladu sa propisanim kriterijumima higijene procesa u objektima za klanje za 2024.godinu	10.000,00
Komponenta 5.4	Oprema za uzorkovanje i dostavljanje uzoraka	3.000,00
Program 6	Program monitoringa bezbjednosti školjki	75.000,00
Komponenta 6.1	Kontrola morske vode	13.000,00
Komponenta 6.2	Kontrola <i>E. coli</i>	12.000,00
Komponenta 6.3	Kontrola biotoksina i kontaminanata	50.000,00
Program 7	Program monitoringa kontaminanata u hrani	15.000,00
Program 8	Program monitoringa prisutnosti/nivoa akrilamida u određenim kategorijama hrane	8.000,00
Program 9	Program monitoringa supstanci čija je upotreba ograničena - trans masnih kisjelina, osim onih koje se prirodno pojavljuju u mastima životinjskog porijekla	8.000,00
Program 10	Program monitoringa nepoželjnih supstanci u hrani za životinje	15.000,00
Program 11	Program monitoringa kvaliteta i sadržaja soli u pekarskim i proizvodima životinjskog porijekla	11.000,00
Program 12	Program monitoringa kvaliteta maslina i maslinovog ulja	10.000,00
Program 13	Program monitoringa kvaliteta meda	10.000,00
Program 14	Program monitoringa kvaliteta/sastava hrane i načina pružanja informacija potrošačima o hrani	20.000,00
Program 15	Program monitoringa hrane i hrane za životinje na prisustvo genetski modifikovanog materijala	3.000,00
Program 16	Program monitoringa predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom	3.000,00
Program 17	Tehnička i administrativna podrška implementaciji programa	25.500,00
Program 18	Hitne mjere	1.000,00
	UKUPNO	400.500,00

3. Način plaćanja poslova:

Na osnovu zaključenog ugovora, čiji sastavni dio su cijene laboratorijskih ispitivanja, plaćanje se vrši po ispostavljenoj fakturi, dijelom avansno do 30% za pripremu ispitnih kapaciteta na osnovu dostavljenog izvještaja za obavljeni posao. Avansna uplata sredstava vrši se na osnovu opravdanog zahtjeva, a avansno uplaćena sredstva moraju se pravdati izvještajem kojim se dokazuje namjenska upotreba avansno odobrenih i uplaćenih sredstava. Nepravilne i neuredne fakture i izvještaji, kao i fakture i izvještaji bez kompletne prateće dokumentacije neće se razmatrati.

4. Finansijski rizik:

U slučaju utvrđivanja opasnosti u hrani i hrani za životinje i pojave krizne situacije može se dogoditi da je potrebno obezbijediti dodatna finansijska sredstva, što značajno zavisi od vrste eventualne krizne situacije. Uprava - Sektor za bezbjednost hrane i Sektor za fitosanitarne poslove vrši administrativnu kontrolu nad realizacijom Programa mjera za bezbjednost hrane za 2024. godinu kroz praćenje i kontrolu načina izvršavanja mjera, rokova, broja uzoraka, vođenja evidencije i načina obavještanja o preduzetim mjerama, u toku samog sprovođenja ili naknadno, kontrolom dostavljene dokumentacije.

3. Mjere iz ovog programa sprovode se na osnovu ugovora između Uprave i vršioca poslova, u skladu sa propisima kojima se uređeni oblast, metode i uslovi pod kojima se vrše javna ovlašćenja, evidencije, prava, obaveze i odgovornosti vršioca javnih poslova i drugo.

4. Za sprovođenje mjera iz ovog programa mogu se u određenim slučajevima formirati stručne komisije (hitne mjere).

5. Komisija se formira i za izradu opšteg kriznog plana i operativnih planova za sprovođenje opšteg plana, vodiča i uputstava za sprovođenje mjera iz ovog programa, angažovanje eminentnih predavača iz zemlje i inostranstva u cilju edukacije i praćenja savremenih trendova iz oblasti bezbjednosti hrane, troškovi međunarodne saradnje, kao i jačanje administrativnih kapaciteta same uprave.

6. Ovaj program objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 04-312/24-2346/1

Podgorica, 28. marta 2024. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.